دستورالعمل تأسیس و فعالیت بانک‌های قرض‌الحسنه ابلاغ شد

RICEST

هیأت وزیران در جلسه مورخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۲، به استناد اصل یکصد و سی و هشتم قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران، دستورالعمل تأسیس و فعالیت بانک‌های قرض‌الحسنه و نظارت بر آنها را به شرح زیر تصویب کرد:

ماده یک- در این دستورالعمل اصطلاحات و عبارات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

دستورالعمل: دستورالعمل تأسیس، فعالیت و نظارت بانک‌های قرض‌الحسنه و نظارت بر آنها.

بانک مرکزی: بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران.

بانک: بانک‌های تخصصی قرض‌الحسنه.

مجوز تأسیس: موافقت کتبی بانک مرکزی با تأسیس بانک‌های قرض‌الحسنه که تنها به منظور انجام امور مقدماتی برای تکمیل سرمایه مؤسسان و تهیه مقدمات و پذیره‌نویسی سهام صادر می‌شود.

مجوز ثبت: موافقت کتبی بانک مرکزی با ثبت بانک‌های قرض‌الحسنه در اداره ثبت شرکت‌ها.

مجوز فعالیت: موافقت کتبی بانک مرکزی برای شروع فعالیت بانک‌های قرض‌الحسنه.

مؤسس یا مؤسسان: مؤسس یا مؤسسان بانک‌های قرض‌الحسنه.

ذی‌نفع واحد: منظور از ذی‌نفع واحد، اشخاص حقیقی یا حقوقی هستند که از نظر مالی و مدیریتی به نحوی با هم در ارتباط هستند به طوری که مشکلات مالی هر یک می‌تواند موجب بروز مشکلات احتمالی در بازار پرداخت سایر اعضا را فراهم آورد. موارد زیر از جمله مصادیقی است که نشان دهنده وجود ارتباط بین دو یا چند شخص حقیقی و حقوقی است و بانک مرکزی می‌تواند علاوه بر موارد زیر مصادیق دیگری را برای شناسایی ذی‌نفع واحد در نظر بگیرد:

الف- اشخاص حقیقی، همسر و افراد تحت تکفل آنها.

ب- شرکت‌هایی که حداقل ده درصد سهام یا سرمایه آنها متعلق به یک شخص حقیقی (شامل همسر و افراد تحت تکفل وی) یا شخص حقوقی است.

ج- گروه شرکت‌هایی که بیش از ده درصد به صورت مستقیم یا غیرمستقیم در یکدیگر سهام دارند یا اکثر اعضای هیأت مدیره آنها مشترک هستند.

ماده۲- بانک با الهام از تعالیم عالیه اسلام برای ارایه تسهیلات قرض‌الحسنه برای رفع نیازهای ضروری اشخاص حقیقی و حقوقی که به امور خیریه می‌پردازند، تأسیس می‌شود.

ماده۳- عملیات بانک، هیچگاه نباید منجر به تأمین منابع مالی برای سهامداران یا منحصر به اشخاص و گروه‌های معین به صورت تبعیض‌آمیز باشد.

ماده۴- تشکیل بانک تنها به صورت شرکت سهامی عام یا سهامی با نام امکان‌پذیر است.

ماده۵- تأسیس بانک و اشتغال به عملیات مربوط، با رعایت قانون پولی و بانکی کشور، قانون عملیات بانکی بدون ربا،

بخشنامه‌های صادر شده از بانک مرکزی و رعایت مفاد این دستورالعمل مجاز است.

ماده۶- اشخاص حقوقی متقاضی تأسیس که تمایل به داشتن حداقل ده درصد سهام بانک قرض‌الحسنه را دارند، مکلف‌اند، یک نسخه از اساسنامه و صورت‌های مالی حسابرسی‌شده خود در سه سال گذشته را به انضمام اظهارنامه‌ای مشتمل بر اسامی اعضای هیأت مدیره، سهامداران عمده و سایر اطلاعات ضروری به بانک مرکزی ارایه کنند.

ماده۷- اشخاص حقوقی موضوع ماده ۴ قانون محاسبات عمومی کشور، نمی‌توانند در بانک‌های قرض‌الحسنه سهامدار باشند.

تبصره یک- بانک‌های دولتی می‌توانند تنها یک بار از محل منابع خود مبادرت به مشارکت در سرمایه بانک قرض‌الحسنه مهر ایران کنند.

تبصره۲- مشارکت یا افزایش سرمایه بانک‌های دولتی در سرمایه بانک‌های قرض‌الحسنه منوط به مجوز هیأت وزیران است.

ماده۸- مجموع سهام هریک از نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌ها و مؤسسه‌هایی که حداقل ۵۰ درصد از سرمایه آنها متعلق به این نهادها است یا تحت مدیریت آنها قرار دارند، نمی‌تواند حداکثر از ده درصد سرمایه مندرج در اساسنامه بانک تجاوز کند.

تبصره- مجموع سهام تمام نهادهای عمومی غیردولتی، شرکت‌ها و مؤسسه‌های موضوع این ماده، نمی‌تواند حداکثر از ۴۰ درصد سرمایه مندرج در اساسنامه بانک تجاوز کند.

ماده۹- انتقال بیش از ده درصد سهام بانک یکباره یا به تدریج به هر شخص یا ذی‌نفع واحد، موکول به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

ماده۱۰- متقاضیان تأسیس بانک باید از حسن شهرت برخوردار و فاقد سابقه محکومیت کیفری مؤثر باشند.

ماده۱۱- حداقل سرمایه اولیه برای تأسیس بانک مبلغ ۵۰۰ میلیارد ریال تعیین می‌شود که باید به صورت کامل تعهد و حداقل ۲۰ درصد آن قبل از صدور مجوز تأسیس، نزد بانک مرکزی سپرده شود.

تبصره- حداقل سرمایه بانک می‌تواند به پیشنهاد بانک مرکزی و تصویب هیأت وزیران افزایش یابد.

ماده۱۲- سرمایه بانک نباید از محل تسهیلات هیچیک از بانک‌ها اعم از دولتی و غیردولتی و مؤسسه‌های اعتباری و سایر نهادهای پولی مشمول قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی تأمین شده باشد.

ماده۱۳- اعضای اصلی و علی‌البدل هیأت مدیره، مدیرعامل و قائم‌مقام مدیرعامل بانک باید از شرایط زیر برخوردار باشند:

الف- تابعیت ایران.

ب- دارا بودن حداقل دانشنامه کارشناسی در رشته‌های مرتبط برای مدیرعامل و قائم‌مقام مدیرعامل.

ج- دارا بودن حسن شهرت و امانتداری.

د- عدم سوء پیشینه طبق مفاد بند «الف» ماده ۳۵ قانون پولی و بانکی کشور و متعهد به نظام جمهوری اسلامی ایران.

هـ- دارا بودن بیش از ۵ سال سابقه در امور بانکی یا بازار پول و سرمایه (برای مدیرعامل، قائم‌مقام مدیرعامل و رییس هیأت مدیره بانک).

تبصره یک- احراز شرایط یادشده و صلاحیت تخصصی افراد موضوع این ماده منوط به تشخیص و تأیید قبلی بانک مرکزی است.

تبصره۲- بانک مرکزی موظف است، ظرف ۱۵ روز نظر خود را در مورد هیأت مدیره و مدیرعامل پیشنهادی اعلام کند. عدم اظهارنظر کتبی در موعد مزبور به منزله تأیید صلاحیت اشخاص پیشنهادی بوده و مجمع عمومی می‌تواند اقدام‌های بعدی را انجام دهد.

تبصره۳- انتخاب مجدد افراد موضوع این ماده، موکول به تأیید قبلی بانک مرکزی است.

> **اشخاص حقوقی متقاضی تأسیس که تمایل به داشتن حداقل ده درصد سهام بانک قرض‌الحسنه را دارند، مکلف‌اند، یک نسخه از اساسنامه و صورت‌های مالی حسابرسی شده خود در سه سال گذشته را به انضمام اظهارنامه‌ای مشتمل بر اسامی اعضای هیأت مدیره، سهامداران عمده و سایر اطلاعات ضروری به بانک مرکزی ارایه کنند**

تبصره۴- در صورتی که تجارب فعالیت و مدیریتی قائم‌مقام مدیرعامل به تشخیص بانک مرکزی به نحوی باشد که امکان اداره بانک را در شرایط خاصی فراهم کند، ارایه دانشنامه کارشناسی وفق مفاد این ماده الزام‌آور نیست.

ماده۱۴- در صورت رد صلاحیت یا سلب شرایط از اشخاص مندرج در ماده ۱۳ این دستورالعمل توسط بانک مرکزی، بانک موظف است، ظرف ۳۰ روز با رعایت ترتیبات ماده ۱۳، نسبت به جایگزینی فرد دیگری اقدام کند.

ماده ۱۵- حسابرس قانونی و بازرس بانک باید از بین حسابرسان رسمی مورد تأیید بانک مرکزی انتخاب شود.

ماده ۱۶- ضمن رعایت مفاد بند «ب» ماده ۳۵ قانون پولی و بانکی کشور، هیچیک از اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل و قائم مقام مدیر عامل بانک نمی‌توانند در نهادهای مشمول قانون تنظیم بازار غیرمتشکل پولی سمت موظف داشته باشند مگر با اجازه بانک مرکزی.

ماده۱۷- اشخاص ایرانی واجد شرایط می‌توانند تقاضای خود به همراه برنامه عملیات، پیش‌نویس اساسنامه، نحوه تأمین سرمایه شامل آورده نقدی و غیرنقدی و مؤسسان و سایر مدارک لازم را برای دریافت اجازه تشکیل بانک قرض‌الحسنه به بانک مرکزی تسلیم کنند. بانک مرکزی نسبت به قبول تقاضا و یا در نظر گرفتن شرایط متقاضیان در خصوص صدور مجوز، اتخاذ تصمیم خواهد کرد. بانک مرکزی پس از دریافت تمام مدارک مورد نیاز، در صورت تأیید برنامه عملیاتی و پیش‌نویس اساسنامه و احراز صلاحیت متقاضیان نسبت به صدور مجوز تأسیس اقدام می‌کند.

ماده ۱۸ - اعلامیه پذیره‌نویسی و شرایط آن باید به تأیید قبلی بانک مرکزی برسد.

ماده۱۹- پس از گذشتن مدتی که برای پذیره‌نویسی تعیین شده است یا انقضای مدت پذیره‌نویسی که با مجوز بانک مرکزی تمدید شده باشد، مؤسسان مکلف‌اند، ظرف یک ماه، تعهدات پذیره‌نویسان را بررسی و تعداد سهام هر یک از سهامداران را تعیین و اعلام کرده و وجوه یادشده را در بانک مرکزی تودیع و در صورتی که بخشی از سرمایه از طریق پذیره‌نویسی تأمین نشده باشد، نسبت به پرداخت آن اقدام کنند.

ماده۲۰- مؤسسان نسبت به تمام اعمال و اقدام‌هایی که به منظور تأسیس و به ثبت رساندن بانک انجام می‌دهند، مسؤولیت تضامنی دارند. پس از ثبت شرکت و شروع به کار مدیرعامل و معرفی صاحبان امضای مجاز این مسؤولیت به اتمام می‌رسد و مسؤولیت اداره بانک طبق قانون به مجمع عمومی و مدیران بانک واگذار می‌شود.

ماده۲۱- پس از تکمیل و تودیع کامل سرمایه و تأیید مصوبات مجمع عمومی مؤسس در مورد اساسنامه، مدیران، حسابرس و بازرس قانونی توسط بانک مرکزی و دریافت اعلامیه قبولی مدیران و حسابرس، مجوز ثبت بانک صادر خواهد شد.

ماده۲۲- صدور مجوز فعالیت و استفاده از سرمایه سپرده‌شده نزد بانک مرکزی، پس از تأسیس و ثبت بانک و ارایه مدارک لازم و اعلام اسامی صاحبان امضای مجاز امکان‌پذیر است.

ماده۲۳- مدت اعتبار مجوزهای صادر شده (مجوزهای تأسیس و ثبت) از طرف بانک مرکزی، حداکثر ۶ ماه پس از ابلاغ است مگر آنکه به دلایل خاص، مدت دیگری در مجوز قید شده باشد یا بانک مرکزی با تمدید آن موافقت کرده باشد.

تبصره- مجوزهای صادره شده از طرف بانک مرکزی قابل انتقال به غیر نیست.

ماده ۲۴- بانک مرکزی در مواردی که تشخیص دهد متقاضیان تأسیس بانک ضوابط و مقررات را رعایت نکرده و تعهدات خود را انجام نداده‌اند یا قادر به انجام تعهدات خود یا تأسیس و راه‌اندازی بانک نیستند یا اطلاعات کذب و نادرست ارایه کرده‌اند، می‌تواند مجوزهای صادر شده را هر مرحله قبل از

شروع فعالیت مجاز، متوقف یا لغو کند.

ماده۲۵- بانک تنها در قالب عقد قرض الحسنه (پس انداز و جاری) به انجام عملیات به شرح زیر مبادرت می کند:

الف- افتتاح حساب قرض الحسنه ویژه طبق شرایط و ضوابط حساب قرض الحسنه ویژه مصوب هفتصد و نهمین جلسه مورخ ۱۳۶۹/۶/۳، شورای پول و اعتبار.

ب- افتتاح حساب قرض الحسنه سکه طلا: در این حساب تسهیلات و بازپرداخت آن به صورت سکه طلا خواهد بود و تودیع سپرده قانونی نزد بانک مرکزی در خصوص این سپرده ها الزامی نیست.

ج- افتتاح حساب قرض الحسنه ارزی (با مجوز بانک مرکزی): ارایه تسهیلات قرض الحسنه ارزی و بازپرداخت آن تنها به صورت ارزی امکان پذیر است.

تبصره- افتتاح هر نوع حساب سپرده دیگر توسط بانک ممنوع است.

ماده ۲۶- به سپرده های بانک هیچگونه سودی تعلق نمی گیرد.

ماده ۲۷- بانک تنها در قالب عقد قرض الحسنه به انجام عملیات بانکی مبادرت می کند و منابع بانک تنها به اعطای وام قرض الحسنه تخصیص داده می شود. این تسهیلات برای رفع نیازهای ضروری مانند ایجاد اشتغال، هزینه های ازدواج، تهیه جهیزیه، درمان بیماری، تعمیرات مسکن، کمک هزینه تحصیلی و کمک برای ایجاد مسکن در روستاها اعطا خواهد شد.

تبصره- بانک می تواند پس از کسر سپرده قانونی حداکثر معادل ۵ درصد از سپرده های پس انداز و ۲۰ درصد از سپرده های قرض الحسنه جاری را به منظور سپرده احتیاطی نزد خود نگهداری کند و مابقی را به تسهیلات قرض الحسنه اختصاص دهد.

ماده۲۸- سپرده قانونی بانک های قرض الحسنه ۱۰ درصد تعیین می شود و در هر زمان با پیشنهاد بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و تصویب مرجع مربوط تغییر و اصلاح نرخ سپرده قانونی امکان پذیر خواهد بود.

ماده۲۹- بانک می تواند سرمایه ثبتی خود را به صورت نقد، شعب، دفترها و تجهیزات، اوراق مشارکت دولتی و سایر اوراق دولتی با مجوز بانک مرکزی، نگهداری کند. سرمایه گذاری به غیر از اشکال یادشده مانند خرید سهام شرکت، تأسیس شرکت، خرید اموال غیرمنقول به قصد تجارت و غیره به هر میزان و به هر مبلغ ممنوع است.

تبصره یک- خرید اموال غیرمنقول حداکثر تا ۳۰ درصد سرمایه بانک مجاز است.

تبصره۲- بانک می تواند از محل سرمایه خود که به صورت نقد نگهداری می شود، اقدام به اعطای تسهیلات قرض الحسنه کند.

ماده۳۰- بانک می تواند تمام خدمات بانکی را که در نتیجه آن هیچگونه تعهدی برای استفاده از منابع بانک ایجاد نکند از جمله صدور انواع حواله، صدور کارت قرض الحسنه، ارایه خدمات حساب جاری و غیره را در قبال دریافت کارمزد انجام دهد. نرخ این کارمزدها، مشابه نرخ کارمزد تعیین شده برای سایر بانک ها خواهد بود.

ماده۳۱- حداکثر نرخ کارمزد وام های اعطاشده از سوی بانک ۴ درصد خواهد بود.

ماده۳۲- منافع حاصل از عملیات بانک (سود حاصل از سرمایه، کارمزد) در پایان هر سال می تواند بین سهامداران تقسیم یا در حسابی تحت عنوان «اندوخته سود» نگهداری شود، هر زمان که مبلغ موجود در حساب «اندوخته سود» به یک سوم سرمایه پرداخت شده بالغ شد، مبلغ مازاد پس از طی مراحل قانونی به حساب سرمایه پرداخت شده اضافه می شود.

ماده۳۳- اعطای وام به اعضای هیأت مدیره، مدیرعامل، قائم مقام مدیرعامل و معاونان آنان، بازرسان و اقربای درجه اول از طبقه اول قرابت با آنها و همسر آنها و نیز سهامدارانی که مالک بیش از یک درصد سهام بانک هستند، ممنوع است.

منافع حاصل از عملیات بانک (سود حاصل از سرمایه، کارمزد) در پایان هر سال می تواند بین سهامداران تقسیم یا در حسابی تحت عنوان «اندوخته سود» نگهداری شود، هر زمان که مبلغ موجود در حساب «اندوخته سود» به یک سوم سرمایه پرداخت شده بالغ شد، مبلغ مازاد پس از طی مراحل قانونی به حساب سرمایه پرداخت شده اضافه می شود

تبصره- میزان پرداخت وام به کارکنان و مدیران براساس ضوابط ابلاغی از سوی بانک مرکزی خواهد بود.

ماده۳۴- ارایه هرگونه برنامه زمانبندی برای اعطای وام در قبال گذاردن سپرده برای مدتی معین در چارچوب جداولی براساس نوبت و مبلغ و موارد مشابه توسط بانک ممنوع است.

ماده۳۵- حداکثر مبلغ وام قابل پرداخت به هر شخص نباید از رقم یکصد میلیون ریال و حداکثر مدت ۵ سال تجاوز کند.

تبصره یک- بانک مرکزی می تواند با توجه به نرخ تورم در مبلغ موضوع این ماده تجدیدنظر کند.

تبصره۲- تسهیلات پرداخت شده از محل وجوه اداره شده از محدودیت های این ماده مستثنا است.

ماده۳۶- بانک مکلف است، تمام مقررات و دستورالعمل های مصوب مراجع قانونی ذی ربط و بخشنامه های بانک مرکزی را رعایت کند.

ماده۳۷- بانک موظف است، تمام عملیات خود را براساس استانداردهای حسابداری مصوب سازمان حسابرسی و ضوابط مورد تأیید بانک مرکزی ثبت کند.

ماده۳۸- بانک موظف است، حسب درخواست بانک مرکزی تمام اطلاعات مورد نیاز و نیز صورت های مالی خود را همراه با یادداشت های منضم، به بانک مرکزی ارایه دهد.

ماده۳۹- بانک مرکزی در هر زمان که تشخیص دهد می تواند بازرسان خود را برای رسیدگی به حساب های بانک اعزام کند. مسؤولان بانک ملزم هستند تمام اسناد، مدارک و دفترهای خود را برای اینگونه رسیدگی ها ارایه کنند و امکان رسیدگی های لازم را برای بازرسان بانک مرکزی فراهم سازند.

ماده۴۰- بانک در مواردی که در این دستورالعمل ذکر نشده است تابع قوانین و مقررات جاری از جمله قانون پولی و بانکی کشور، قانون عملیات بانکی بدون ربا، قانون تجارت، مصوبات هیأت وزیران، بخشنامه ها، دستورالعمل ها و مقررات بانک مرکزی و سایر قوانین موضوعه در آینده است.

ماده۴۱- وثایق و تضمین های لازمی که از مشتری در ازای اعطای تسهیلات اخذ می شود، در اختیار مدیریت بانک است که متناسب با میزان وام و نوع نیاز و اعتبار متقاضی یا اعتبار ضامن های وی و در حدی که اطمینان کافی برای مدیریت بانک فراهم کند با مشتری توافق می شود.

ماده۴۲- هیأت مدیره و حسابرس قانونی بانک، علاوه بر ارسال یک نسخه از گزارش های مالی سالانه و یادداشت های منضم به آن موظف اند، نسبت به ارسال اطلاعات و استعلام های موردی بانک مرکزی اقدام کنند.

این مصوبه با شماره ۲۱۱۸۵۳/ت۳۹۳۹۸ هـ در تاریخ ۱۳۸۶/۱۲/۲۶ به وزارتخانه های امور اقتصادی و دارایی و بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران ابلاغ شده است.